

Arbetarefrågan från olika synpunkter

Doik, J A

54 E a Br.

National Library
of Sweden

ARBETAREFRÅGAN

FRÅN

OLIKA SYNPUNKTER

AF

J. A. DOLK

HÄFTET I

PRIS 20 ÖRE

1895

ARBETAREFRÅGAN

FRÅN

OLIKA SYNPUNKTER

AF

J. A. DOLK

HÄFTET I

PRIS 20 ÖRE

ARBETAREFRÅGAN

FRÅN

OLIKA SYNPUNKTER

AF

J. A. DOLK

HÄFTET I

PRIS 20 ÖRE

SUNDSVALL
DAGBLADSTRYCKERIET 1896.

Inledning.

I begynnelsen före all mänsklig tidsräkning skapade Gud på sex dagar himmel och jord med allt hvad däruti är. Den klaraste enklaste och med vetenskapen mäst öfverensstämmande beskrifning härom hafva vi i bibelns första bok.

Sist af allt skapade Gud människan och satte henne i ett eget hem, väl ordnad och praktiskt inrättadt, nämligen Edens lustgård. Och han välsignade henne och gaf henne makt öfver hela jorden samt allt hvad därpå är.

Denna deras sällhet var dock begränsad därtill, att de skulle lyda ett af Gud bestämdt bud, hvans brytande hade döden till följd. Människan blef utsatt för ormens förföriska tjusning och afföll ifrån Gud, sin skapare, och förlorade sitt hem, sina rättigheter och måste utanför paradiset portar med bekymmer skaffa sig sitt dagliga bröd.

Men icke det allenast. Hela den del af skapelsen som tillhör detta solsystem har tagit oberäknelig skada. Solen har sedan lång tid tillbaka varit orolig och visat stora fläckar på sin skifva, hvilka årligen ökas i omfång. Månen och stjärnorna ha likaledes varit oroliga och undergått många växlingar och flere äro att vänra. Hela jorden med allt hvad därpå är blef genom fallet förbannad och kan ej frigöras genom egna verk och åtgöranden. Korteligen, hela det solsystem, som tillhör den del af universum, hvarpå vi bo, undergick en förärlig kris, hvilken endast kan afhjelpas af Gud själf.

Väst af alla skapade verk led dock människan skada. Då människan blef den direkta mottagaren och övertföraren af satans

gift är naturligt att, följderna för henne skulle blifva fasansfulla, hennes rubbning ur sin ursprungliga ställning till Gud ofantlig.

Detta visade sig ock genast såväl i paradiset, då de gömde sig för Gud, vid brodermordet, då Kain mördade sin broder Abel, som ock sedan genom hela bibliska och världshistorien.

Redan på fallets dag fingo våra första föräldrar det stora löftet, att Gud skulle i sinom tid sända en frälsare och återstäl-lare, som skulle öppna en ny och lefvande väg till räddning för såväl Adam och Eva som ock hvar och en af hela släktet som vill antaga det goda anbudet. Och icke det allenast utan Gud lofvade att genom samma frälsare krossa ormens makt och herravälde, binda honom och inför hans ögon återställa denna jorden och här ensam hafva konungadömet och regera med rätt och rättfärdighet, så långt solen lyser, då jordens innebyggare i likhet med Adam och Eva före fallet skola sitta hvar och en under sitt vinträd och under sitt fikonträd och deras dagar blifva såsom trädens dagar flere tusen år o. s. v.

Under de gångna årtusendena har också en stor skara män, kvinnor och barn pröfvat denna lefvande väg samt följt den genom hela lifvet, i sjukdomar, förföljelser, pina och död och visat att den är absolut säker och trygg att följa. I närvarande tid pröfvas denna väg af millioner, och genom dödens portar ingå dagligen stora skaror af frälsta själar, som jubla då dödens vågor slå öfver deras gamla farkost, därför att de veta, att då den gamla hyddan nedbrytes de få en evig och öfver all måtto härlig kropp i stället.

Men när vi se på det allmänna tillståndet i världen från fallets dag, så är det enligt historiens utsago en förfärligt mörk taffa. I alla länder, bland alla folk och nationer har härskat en inre och yttre alltjämt fortgående strid. De flesta orsakerna till denna strid ha alla det gemensamt, att alla vilja regera och ingen vill vara underdånig. Den gångna sextusenåriga perioden liknar ett upprördt stormande haf, hvars vågor uppkastat oräkneliga skaror offer, däraf största delen fattiga och värnlösa människor, som låtit sig ledas af världens allmänna lopp.

Betrakta vi den närvarande tiden så synes »*allas krig mot alla*» vara vildare än någon föregående tidsperiod. Striden om hvad vi skola äta, dricka och kläda oss med tyckes arta sig till en fråga som i sina följder kommer att uppsluka alla öfriga och själf blifva af den förskräckligaste art. Alla stridsmän för goda

reformer såväl på kristendomens som nykterhetens och sedlighetsens m. fl. områden tyckas tvingas att gifva samma bestämda svar: Jag vill den goda saken men kan ej af ekonomiska skäl arbeta därför. Kapitalet hopas på några få händer, och dessas vilja måste mot eller med andras ärliga öfvertygelse blifva lag.

Fattigdomen i våra samhällen ökas år efter år, och alla tecken visa att någon tillbakagång icke under närvarande förhållanden är att vänta.

Fängelserna äro flera än någonsin förut och rikt befolkade af män och kvinnor som genom brott mot samhällets lagar kommit dit.

Dårhusen kunna ej mottaga alla dem som under striden för tillvaron mist sitt förståndens ljus.

Sjukdomar härja i våra samhällen i oroväckande grad och föra tusenden i en förtidig graf.

Någon torde säga: Hvad är då orsaken till all denna fattigdom och nöd, alla dessa brott, då vi lefva i af kristendomen upplysta stater, där den ene skall älska den andra såsom sig själf?

Jo, saken är den, att den gamle ormen har uppfunnit och fått människorna att godkänna några sätt och medel hvarigenom de mindre begåfvade medmänniskorna skola kunna grundligt bedragas, midt under det att den allmänna meningen, tack vare okunnigheten och oenigheten bland de fattiga, är den, att dessa medel äro outhärliga för en upplyst och civiliserad nation.

Det finnes några fint utlagda nät och snaror ibland mänskligheten som äro omlindade med välgörenhetens och barmhärtighetens utsmyckade omhöljen, uti hvilka tusentals människor falla, förgås och ruineras.

Det finnes gropar grädda i samhällets mest trafikerade vägar, öfverdragna med det finaste täckelsemedel och försedda med de utsöktaste lockbeten, uti hvilka tusenden och åter tusenden olyckliga offer nedfalla utan att kunna hjälpas upp för att fortsätta på den från början bestämda vägen.

Dessa konstlade sätt och medel hafva, trots det de alla tider af sakkunniga män blifvit blottade, dock ohjädat fortsatt kunnat värka i världen. Och de synas nu värkat därhän, att så godt som alla civiliserade land såväl i Europa som Amerika, trots vetenskap och konst, nu darra på sina grundvalar under trycket af en världskris. Och jordens största och visaste statsmän måste mot eller med sin vilja konstatera faktum men kunna icke med

sin skarpa iakttagelseförmåga se och bedöma hvar felen i staternas stora maskineri äro att finna.

Våra stora och folkrika stater likna en vulkan som gifvit några varningens ljud ifrån sig om att det endast är en tidsfråga när nationerna skola gå sin undergång till mötes.

Hvarje stat söker genom olika sätt och medel omgärda hvar sig. Men när grunden är falsk och underminerad kunna icke de solidaste hus stå utan deras fall blir så mycket större, när straffets dag inbryter.

Af alla tidens tecken synes, att lösningen af den stora arbetarefrågan endast kan ske genom en revolution i de stora landen emedan klyftan mellan den fattiges rättigheter och den rikes makt allt mera vidgas.

I vårt eget land kämpas samma strid ehuru i mindre omfång. Tusenden få dock här lida nöd och fattigdom på grund af de öfverallt utlagda snarorna i den okunniges väg.

Och att något måste göras därom äro våra statsmän ense men hvad som skall användas fattigdomen det tyckas de icke inse eller ock vilja de icke se det.

Ingen är så blind som den som icke vill se, och ingen så döf som den som icke vill höra. Vare nu härmed huru som helst, ett är dock aldeles vist, att den stora arbetarefrågan tränger mer och mer fram och fordrar en lycklig och tillfredsställande lösning.

Men hvem vill göra något härför? Så fort en arbetare lyckas få sin bergning betryggad, glömmar han sina lidande medbröder och slår döförat till för deras klagan. »Skall jag taga vara på min broder» är för honom en lika främmande fråga som att befatta sig med t. ex. en järnvägsbyggnad till månen.

Som utgifvaren af denna skrift under sin 40-åriga lefnad tillbragt sin tid uteslutande bland småfolket, har han genom deltagande i såväl små som stora jordbruk, järnvägsbyggnader, mek. väerkstäder, skogs-, flottnings-, såg- och brädgårdsarbeten samt de senare åren genom idkande af affärsrörelse fått ett rikt fält att studera folklifvet.

På grund däraf och under dessa olika förhållanden har utgifvaren kommit i beröring med tusentals personer af alla samhällsklasser inom hela vårt land och därigenom fått bakom kulisserna kasta en blick i och inhämta kännedom om vårt folks olika efnadsförhållanden samt äfven fått en inblick i den betryckta

ställning som i långa tider existerat men på senare åren alltmer tilltagit bland de fattiga i allmänhet men vid industriella verk och i våra större städer isynnerhet.

När man å ena sidan ser denna stora fattigdom och nöd samt å andra finner att högst få personer bland de visa lärda och aktade i samhället vilja egna någon uppmärksamhet åt den i röfvarehänder till både kropp och själ fallne fattige brodern och system eller göra något som kan förhjälpa dem till en bättre ställning, utan tvärtom bidra därtill att den fallne icke endast själf blir liggande uti sin nöd utan dagligen får flera jämlingar, så ser det ganska mörkt ut.

Men ännu mer. Därest någon af dem som af särskilda omständigheter varit i röfvarehänder men blifvit befriad därifrån och sedan önskar att på något praktiskt och förståndigt sätt varna sina medmänniskor för denna farliga väg, råkar en sådan ut för hat och illvilja från alla dem hvilka mer eller mindre förtjäna på hvar och en som fallit i deras garn. Och han blir af dessa byfogdar utsatt för alla de rimliga och orimliga, lagliga och olagliga beskyllningar och trakasserier hvarpå desse herrar hafva så rika förråd. Och den stora befolkningen, som icke vidare reflekterar däröfver, blir på grund af okunnighet och brist på omdömesförmåga lätt förd bakom ljuset.

När man endast ser på denna sidan af livets tafel, känner man sig frestad att uppgifva hoppet om att på sätt man kan uppträda mot röfvarens ingrepp på den personliga frihetens väl bannade stig. Och man är färdig att lämna alla tankar på sina medmänniskors räddning.

Dock när man vet att det är rätt och Gud behagligt att göra något för den nödstälde, gifva en bägare vatten åt den törstige, aftorka en tår från den sörjandes bleka kinder, och säga ett tröstens och hugsvalensens ord åt den öfvergifne, så vill man dock, om man eljest har ädla känslor i sitt bröst, göra något för sina bedragna medmänniskors räddning.

Hvad tsaren fick se.

För någon tid sedan var den nyligen aflidne ryske tsaren på jakt någonstades i sitt vidsträckta rike. Han hade vandrat omkring till fots hela dagen, och solen dalade allaredan bakom trädtopparna, långt bort vid horisonten i väster.

Till jaktsällskapets förskräckelse saknades kajsaren redan vid middagstiden, och man kunde ingenstades finna honom.

Den höge härskarens största förnöjelse tycktes vara att obemärkt draga sig bort från sitt sällskap och ensam upplefva ett eller annat äfventyr med någon af landtbefolkningen.

Vid detta tillfälle lyckades han också komma undan, utan att någon af hans sällskap märkte det. Men olyckligtvis plumsade han ned i lera och dy till midjan. Sedan måste han pulsa en lång väg genom en våt och sumpig mosse.

Trött, svettig och nedsmutsad kom kajsaren fram mot aftonen till en liten by. Och här blef han vittne till ett ohyggligt skådespel. Han tog plats ett stycke från själfva skådeplatsen bakom folket och såg på.

En byfogde hade låtit binda en gammal kraftlös man vid en bänk för att piska honom. Strax bredvid stodo tre unge män med ihakbundna händer, skärande tänderna af raseri och smärta, då de sågo bödlarna göra sig i ordning att misshandla den gamle som var de unge människens fader.

Byfogden tände sin pipa, drog några väldiga bloss, spottade och gaf tecken till, att bestraffningen skulle börja.

Hans vagn höll i närheten och väntade på honom. Sedan bestraffningen blifvit utförd, skulle han åka till sitt hem där en stor festlighet var arrangerad.

På det gifna tecknet kastade de tre unge männen sig ned för hans fötter och bådo om nåd för fadren som varit sjuk ett helt år, de bådo om nåd att få utstå straffet i hans ställe och sålunda befria den gamle från ett lidande, som ovilkorligen skulle taga lifvet af honom. Men allt var förgäfves.

Bort med dem! skrek han, och i det han vände sig till bödlarna sade han helt lugnt: »Tjugufyra slag» — börja.

Han tände åter sin pipa och piskslagen började hagla

Då hördes i detsamma liksom en torndönsröst från himmelen.

»Håll upp!»

Alla sågo sig om. Bödlarne glömde att slå. Hvem är väl den djärfve som vågar att trotsa »rättskipningens handhafvare?»

Nej se! det är en usel landstrykare! Och så han ser ut sedan? Full af lera och smuts. Mössan neddragen öfver pannan under det ögonen blixtra i det askgrå skäggiga ansiktet.

En riktig dödstynad rädde. Byfogden strök eld på en tändsticka och tände åter sin pipa, i hvilken elden åter slocknat. Därpå kastade han en flyktig blick på den smutsiga varelsen som nu stod där *helt allena*, ty folket drog sig på afstånd från honom *rädda* att hafva något med en *sådan galning* att göra.

«Bind den hunden» ropade byfogden och gif honom tjugufyra par knut *under det han tänker öfver sitt brott*.

Tre af bödlarne närmade sig honom, men han vände sig helt lugn till dem, höll upp sin bössa i vädret, lyfte upp sitt hufvud och rätade ut sig till sin fulla längd. På bössans kolf glänste det kaiserliga vapnet i de sista solstrålarnes sken, och då människoskaran kände igen sin enväldshärskare, kastade sig folket på knä med ansiktet mot jorden.

»Är det på detta sätt man handhafver rättsskipningen i mitt rike?» ropade kajsaren så att det genljöd i skogen.

Byfogden kastade sig på knä halfdöd af förskräckelse. »Lös den gamle», befalde kajsaren.

Repen löstes.

Hvad har du gjort? frågade tsaren den gamle.

»Byfogden har bortfört min dotter, och då jag bad att få henne igen lät han binda mig. Mina tre söner hafva redan blifvit piskade inför mina ögon och de skola nu under det de vänta på mer straff se på under det jag piskas.»

Tsaren vände sig till byfogden. *Hvar är denne mans dotter* frågade han.

»Allsmäktige lille far, sade den skurken med skälfvande röst
hon är i mitt hem».

»Är du gift?»

»Ja».

»Och din hustru?»

«*Hon är i hufvudstaden.»*

»Bind honom» sade tsaren.

Bödlarne togo repen *från de tre sönerna och bundo byfogden.*

Tsarens jaktfölje hade nu kommit till platsen sedan de funnit kajsarens spår.

Han vände sig till en af dem, guvernören Wjotka, pekande på den bundne och sade:

Han skall till . . . . .

Och så pekade han norrut.

Det fans icke *en* som icke förstod hvad han menade.

»Du får din dotter åter», sade han till den gamle.

De tre sönerna föllo på knä och stammade: *Våra lif . . . .*

»Tack mina barn», sade käjaren, »jag skall nog draga försorg om eder».

Han vände sig bort med tårar i ögonen.

Tillämpning på våra förhållanden.

Denna enkla sanningsenliga berättelse skildrar i få ord hvad som i det stora kajsardömet Ryssland, bakom enväldshärskarens ögon sker. Den visar att de underhafvande tjänstemännen, byfogdarna m. fl. behandla sina underhafvande efter som de för godt finna. Och den fattiga, okunniga befolkningen måste huru den än behandlas hålla hjärtats känslor inom behöriga gränser och med underdånighet foga sig i rådande förhållanden.

Där åter någon djärfves mot dessa byfogdars hänsynslöshet värdsamt begära sin rätt, utsättes en sådan för alla de anmärk-

ningar honom med rätt eller orätt kunna tillvitas. Och nöjer han sig icke därmed blifver han piskad, och om detta icke hjälper, ofta helt enkelt sänd till Sibiriens grufvor för att där, skild från hustru och barn, hem, frihet, vänner och allt hvad i lifvet varit dyrt och kärt för honom, tillbringa återstoden af sitt lif oskyldigt under den hårdaste och gräsligaste behandling tills döden befriar honom.

Denna berättelse ur det ryska lifvet eger i förfinad och sminskad form i många afseenden sin tillämpning i våra kristna länder. Den upprepas dagligen i våra städer och byar. Då sättet är moderat, kan det i många fall försvaras inför våra delvis bristfälliga lagar.

Men detta upphjälper icke saken i dess natur eller gör den mindre oren och afskyvärd. Tvärtom, missförhållandena hos oss, som dock ega ett mycket högre ljus och borde på grund därav veta att göra bättre, äro dock inför opartiska och rättvisa för att icke säga människovänliga grundsatser värda att förvisas från ett land, som bekänner det namn som högre än andra värkat för brödrakarlek och allmänlig kärlek.

Ett massmöte.

Det var sent på hösten. Ute i rymden härskade snö och oväder. Arbetet var nyligen slut, och arbetsbrist rådde. Ingen ved, mat m. m. mot stundande vinter. Inga pengar till att köpa för och ingen vän att vända sig till. Ingen kredit till vintern på grund af skuld förut. Stor familj och litet att kläda dem med. Barnen måste bevista skolan. Hyran måste betalas. Ett af barnen sjukt. Krono- och kommunalutskylder obetalda. Blyg att öppet beklaga sin nöd, utan kväfver känslan däraf. Tjocka, ogenomträngliga moln hopa sig för mannens själsögon, och i ensamheten frampressas bittra tårar. Släpp ned ridån, vill ej se mer, det är nog mörkt redan.

Om alla de, som under denna vinter ha det så illa stäldt som ofvan är visadt endast inom de kristna länderna skulle samlas på en plats, skulle det blifva ett ovanligt möte. Det skulle blifva en skara, som det skulle fordras god vana och stora förmågor att räkna. Det skulle blifva ett möte, som skulle fylla en framstående plats i världhistorien.

Det skulle icke på ett sådant möte fattas talare, som skulle med hänförelsens ljungande och skarpa tordönsstämma utveckla sitt ämne, så att stenhårda hjärtan skulle brista af öfvertygelsens eld. Där skulle icke saknas referenter, som redan i luften fångade hvarje ord och bragte det vidare innan ljudet af talarens tordönsstämma hunnit tystna. Där skulle icke saknas män af alla samhällsklasser att betrakta, åhöra, bedöma och hämta lärdomar.

Klasskilnadens iskalla järnmurar skulle efter ett sådant möte få sin rättvisa dom att föras dit, där öfriga satans materialier ha sin boning. Det skulle icke blifva bleka nej på vördsamma förfrågningar om rätt och rättvisa åt alla Adams barn, äfven de mindre begåfvade. Det skulle blifva mindre af uttall mot alla arbetareföreningar och deras försök att för sina värnlösa barn bereda någon utsikt då de efter föräldrarnes död skola kastas ut på konkurrensens hjärtlösa och stormuppfyllda haf. Korteligen, ett sådant möte ärligen skulle ombilda och väsentligt underlätta framtiden för både oss själfva och våra värnlösa barn, som nu äro underkastade kapitalets omutliga lag.

Öfverdrifter, torde någon säga. Det är icke möjligt att nöden och bekymren äro så omfattande som anförda bild visar!

Jo, min vän. Det finnes så mycken hemsk och gripande nöd i våra på ytan polerade samhällen, att det öfvergår den mest utvecklade fantasys förmåga att i ord måla densamma. Och jag hoppas, att detta skall inses och behjärtas genom anförande af några bilder och bevis ur lefvande lifvet.

Innan de officiella bevisen anföras, vill jag andraga några berättelser ur verkligheten för att styrka detta, och för att få en klarare blick på saken skilja vi fattigdomen i två afdelningar, *hemlig* och *offentlig*.

Hemlig fattigdom.

Följande berättelse och skildringar skola i all enkelhet visa, hvad som här menas med hemlig fattigdom hvilken såsom namnet antyder aldrig kommer till offentlighetens kännedom.

En arbetarfamilj af nio personer hade för tolf år sedan lyckats genom hårdt arbete och försakelser uppföra en oansenlig gård å en liten bygdadstomt i en af stadens utkanter. I början var gården försäkrad, men af brist på medel hade försäkringen icke kunnat förnyas utan gården fick stå oförsäkrad. En natt vaknade familjen vid att eld utbrutit i grannens gård, och till följd af dåliga hjälpmedel och mångas likgiltighet att hjälpa till vid släckningen, gick äfven nämnda oförsäkrade gård upp i lågor. Det obetydliga lösöreboet, som hann räddas, fördes jämte barnen på ett enda lass till den ett godt stycke därifrån boende nya hyresvärden.

Arbetslös, medellös och med vintern för dörren och med en sådan stor familj hade fadren rik anledning till djupa bekymmer. I samråd med hustrun beslöt han nu för första gången i sitt mödosamma lif att anlita stadens fattigvård. Och påföljande dag kl. 10 f.m. begaf mannen sig i väg. Vägen föreföll honom som hade han gått till stupstocken. När han hunnit ett stycke på väg förnam han en röst i sitt inre, sägande: »Jag skall icke förgäta dig,» men han fortsatte ändå. Kommen inom stadens portar, förnams rösten allt starkare: »Jag skall icke öfvergifva dig,» så att han fruktade att hvarje person han mötte skulle kunna läsa dessa ord i hans ögon.

Plötsligt stanrade han. Han kunde ej gå längre. Han började eftersinna, om han ändå icke kunde finna någon annan utväg än att gå till fattigvården och äta dess, i hans ögon gräsliga bröd. Men då han å andra sidan visste att ej en bit fans till middagen, och hustrun väntade på honom för att laga mat till sina små, ville han ändå försöka att gå fram till föreståndaren, dock endast för »denna gång». Men för tredje gången hörde han rösten: »Jag skall icke öfvergifva dig» så högt, att han såg sig omkring, om icke förbigående personer hört rösten likaväl som han.

Nu beslöt han att huru som helst det måtte gå ändå vända om. Och med stor fröjd gick han hem och inträdde i sitt fattiga hem. Hustrun, som såg hans glädje, trodde, att han fått hjälp, och i hopp därom frågade hon, huru mycket han fått. Då han omtalat förhållandet, ytrade hustrun ungefär dessa ord: »Ja, tag detta löfte och laga mat åt barnen till middag, får du se huru det går.»

Saken fick dock bero, och på aftonen gick han ut att höra sig om, och på det första stället han frågade om arbete, gafs honom löfte om sådant för hela vintern och med lika god förtjänst som han haft på sommaren. Samma person lefver ännu och har haft växlande öden att genomgå, men han har en fasa för fattigvården, som han hittills undgått och ej håller hädanefter, om någon annan möjlighet fins, vill anlita,

Där nere vid den tätt bebygda gatan bor uppe i en vindskupa en fattig familj, som får finna sig med ett enda litet rum, ehuru där fins flere barn.

Mannen är utan sysselsättning, emedan det arbete han förut haft blitvit indraget genom insättande af maskinkraft, hvilken nu gör arbetet lika fort som tiotals personer förut. Därtill fans nu ingen annan sysselsättning, emedan alla sökte på grund af dåliga tider i dessa sina arbeten.

»Det var högst bekägligt», sade hans hustru, »jag kan ej begripa, hvad vi skola taga oss till för oss och våra små. Arbetslöshet, medellöshet, byra, kläder, skodon åt barnen som måste bevista skolan. Ingen ved eller mat och ingen som vill hjälpa oss, därför att vi äro i behof. Vore vi rika, då stode alla till vår hjälp med kredit och hvad vi behöfde, såsom du minnes de första åren vi voro gulta, då du förtjenade så bra. Men nu, nu

ser det mörkt ut. Och så ha vi fått tull därtill, för att göra brödet ändå bittrare».

Detta var dock icke allt. Af erfarenheten var det väl bekant, att den ena inkomstkällan efter den andra, sågverk, fabriker m. m. blifvit nedlagda och att arbetare i tusental till följd däraf blifvit arbetslösa.

Och nu ansågo de sig öfverflödiga i samhället, en plåga för sig själva och för de små fattiga, oskyldiga och värnlösa barnen som kommit i deras vård. Och de började reflektera öfver, hvar för de voro skapade endast för att från vaggan till grafven, från tidiga morgonstunden till sena aftonen bekymras, arbeta för andra, utsätta sig för alla faror i arbetet och nu till sist på köpet afstängas från äfven detta nödortfuga existensmedel. Ingen kredit och ingen vän ville hjälpa nu. Hyra, kommunalutskylder resterade.

Fattigvården — blotta ordet uppfylde deras sinnen med fasa. Fans då ingen annan utväg än att anlita denna anstalt?

Och de stodo där, djupt bekymrade angående hvad som nu vore att göra.

*

Vid den tätt bebygda gatan där nere bor en handtvärkare, hvilken har sin värkstad i samma hus.

Han är skicklig i sitt yrke och arbetar vanligen ensam större delen af året, ehuru under vissa tider han måste hafva legdt folk. Han köper sina materialier af bästa kvalitet och gör alltid redbart arbete samt söker på alla lofliga sätt anskaffa kunder. Tack vare hans goda rykte röner hans arbete god framgång och lyckas väl.

Såväl han själf som familjen äro i hög grad sparsamma och försiktiga samt försaka alla nöjen och alla onödiga utgifter i mot, kläder, möbler m. m.

Men ändå är det icke mer än nätt och jämt att det vill brista sönder i hans ekonomi. Han eger mindre tillgångar i realsaker, het i dag än för 10 år sedan, eger lika stora skulder nu som då och större bekymmer att få affären att gå ihop nu än den tiden. Han är därtill af arbete oc bekymmer mera medtagen till sina krafter nu än då. Han vågar nu icke göra någon bestämd beräkning i vare sig det ena eller andra afseendet, emedan han så ofta, då allt är så ovisst, blifvit bedragen. Ingenting finnes nu mera att lita på.

Ämnelista

Arbetsvetenskap från olika synpunkter

Arbetsvetenskapen är en vetenskap som behandlar arbetets villkor och dess betydelse för arbetarens hälsa och välbefinnande. Den omfattar såväl fysiska som psykiska aspekter på arbetet. I denna avhandling behandlas arbetets betydelse för arbetarens hälsa och välbefinnande, samt de olika synpunkterna på arbetsvetenskapen. Arbetets betydelse för arbetarens hälsa och välbefinnande är en viktig fråga som har varit föremål för många forskningar. Detta beror på att arbetet är en viktig del av människans liv och att det har stor betydelse för hans hälsa och välbefinnande. Arbetets betydelse för arbetarens hälsa och välbefinnande är en viktig fråga som har varit föremål för många forskningar. Detta beror på att arbetet är en viktig del av människans liv och att det har stor betydelse för hans hälsa och välbefinnande.

J. A. DOLK

Anmälan.

Föreliggande bok:

»Arbetarefrågan från olika synpunkter»

skall på praktiskt sätt behandla: Den svenske arbetarens nuvarande be-
tryck och de mörka utsikterna för det uppväxande släktet samt de för-
nämsta grundorsakerna därtill såsom: inflyttning till städer och industriella
värk, jordbrukets opraktiska skötsel, krediten, rusdryckerna m. fl. i omkring
8 häften, några högst välmentade men icke hjälpande medel däremot såsom:
vår nuvarande fattigvård, enskilda välgörenhetsanstalter, själfhjälpsförening-
ar med och utan socialismen och anarkismen m. m. i 8 häften, och till
slut i den sista afhandlingen i bokens 9 häften framvisa några verkliga
botemedel såsom jordfrågornas rätta lösning, praktisk kunskap, kontant han-
del, nykterhet m. m., m. m.

Att boken icke blir enförmig, tråkig och tröttsam att läsa, därom
vittna följande rubriker i fortsättningen:

En upprörande taffa. — En krona för gossen. — Hospitalens tretusen
slocknade ljus. — Den rike och fattige byter lefnadsvanor en vecka. —
Motboken. — Bank- och pantlånesystemet. — Kungsvägen till fattighuset.
— Det är *din* broder. — Han såg från fängelset sitt hem. — En halva öl.
— Socknens barn i verkligheten. — En fasansfull strand. — Hvem ömmade
för henne. — Fallgropen. — Hemlöshetens betydelse. — De varnlösa bar-
nens framtid. — Ett nödlidande paradis. — På stället marsch. — Något
bättre än knacka sten. — Egoismens samhällslära. — Vill man så nog kan
man. — Mannen låg i sju dagar utan mat. — De kunna icke hjälpa. —
Emigrationens vädor. — Hade jag respengar. — Socialisten gaf ej någon
slant. — Hvad de bära i skölden. — En tidens sjukdom. — Anarkismens
bästa jordmän. — Röda spöket öfver Europa. — Läs för glasskåp. — Tjugu-
sex gånger hjälpt socialismen. — Svenska arbetarnes enda utsikt. — Vårt
lands lifsråga. — Norrland Sverges Amerika. — Eget hem absolut nödvän-
digt. — Köp jord åt den fattige för värdet af några krigsflartyg. — Hvad
regeringen, riksdagen och arbetaren tänker. — Bondens bank. — Reform i
jordens skötande nödvändigt. — Vetenskapen i jordbrukets tjänst. — Vår
nationela vattenkraft. — Utsikter m. m., m. m.

Priset som endast är 20 öre häftet är billigt i förhållande till bokens
eget värde, ändock, i förhoppning om stor tillslutning hos allmänheten, er-
håller **hvar och en** som löser 25 häften, gratis ett vackert ex. permar för
bokens inbindning.

Häftena sändas pr efterkräf eller postförskott. Felande häften erhål-
las mot insändandet af 2 st. 10 öres frimärken, och om minst 10 st. på en
gång requireras, hög rabatt.

I förhoppning om Edert värksamma bistånd och allmänhetens för-
troende har jag äran teckna:

Sundsvall i januari 1895.

Högaktningfullt

J. A. DOLK.